

Motionsarkiv 2000/01

Motion till riksdagen

2000/01:mp453

av Lars Ångström (mp)

Kompletterande granskning av Estonias
förslisning

Mot.
mp453

Partinumner:	mp453
Partidokument:	Enskild motion
Motionärer:	Lars Ångström (mp)
Dokumentnamn:	

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att oberoende internationell expertis ombeds att med nya beräkningsprogram undersöka hur Estonia kunde sjunka så snabbt,
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att oberoende internationell expertis ombeds granska originalfilmmaterialet från 1994 för att konstatera ifall ramplåten är i huvudsak intakta eller sönderslitna,
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att oberoende internationell expertis ombeds att med metallurgisk analysteknik som tidigare inte använts undersöka ifall bogvisiret utsatts för sprängning,
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att oberoende internationell expertis ombeds granska originalfilmmaterialet från 1994 för att konstatera ifall det finns ett hål i Estonias skrov synligt eller ej,
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sjöfartsverket offentligen dokumenterar det arbete som utförts inne på Estonias bildäck.

Inget av förslagen i den här motionen förutsätter några nya dykningar kring Estonias vrak. Inget av förslagen berör på något sett gravfriden. Istället handlar förslagen om att

med bland annat ny teknik tillgänglig nu på 2000-talet genomföra kompletterande kontroller och beräkningar som inte gjorts tidigare och att låta oberoende expertis granska befintligt filmmaterial från 1994. Syftet är att kunna rätta ut några av de frågetecken som ligger till grund för ryktesspridning och konspirationsteorier som i förlängningen skadar tilltron till det demokratiska samhället.

Estonias förlisning den 28 september 1994 kostade minst 852 människor livet varav 501 var svenska medborgare. Från första dygnet har myndigheternas agerande präglats av misstag och otillräcklighet. I många fall bottnade bristerna i att det saknades beredskap inför en katastrof av denna omfattning.

Bristerna, misstagen och i vissa fall felaktig information har skapat ett djupt trauma. Det är inte bara de tusentals anhöriga och de överlevande som idag känner djup frustration över att inget ansvar har utkrävts för en av de största katastroferna i modern tid. Rena felaktigheter i utredningar i kombination med myndigheters upplevda motvilja mot att besvara frågor som ställs utgör en grogrund för ryktesspridning och konspirationsteorier om att fartyget utsatts för sabotage.

Sådana rykten är negativa för medborgarnas tilltro till såväl myndigheters som politikernas förmåga att hantera komplexa och obekväma problem. Människor vill kunna lita på de personer som satts att bevaka deras säkerhet. I förlängningen undergräver agerandet tilltron till hela det demokratiska rättssamhället. Det är därför angeläget att genom ostridiga fakta en gång för alla avföra några av de rykten som hävdar att samhället aktivt döljer sanningen för sina medborgare. Detta torde vara såväl lätt gjort som billigt.

1) Haverikommissionen hävdar att förlisningen berodde på att stora mängder vatten på kort tid strömmade in på bildäck efter det att bogvisiret ramlat av och dragit med sig den inre bogrampen i fallet.

Kritiker, såväl lekmän som fackfolk, hävdar att det är omöjligt. Vattenmassor på den nivån i fartyget, över vattennlinjen, leder till att fartyget slår runt på ett par minuter och flyter med botten upp. Ett sådant fall av snabb kantring är Herald of Free Enterprise utanför Zeebrugge 1987. Förloppet i Estonias fall påminner mer om den nyligen förlistade grekiska färjan Express Saminas. Den sjönk på 25 minuter efter att ha sprungit läck efter en grundstötning. Kritikerna menar att Estonia måste ha sprungit läck.

Idag år 2000 finns helt nya beräkningsprogram för datorsimuleringar som inte fanns

för fem år sedan. Det innebär möjligheterna att göra mer genomträngande analyser som inte existerat tidigare.

Låt välrenommerad internationell expertis utan anknytning till något av de länder som varit eller är inblandade i olyckan undersöka hur Estonia kunde sjunka så snabbt.

2) Haverikommissionen hävdar i sin slutrapport att bogvisiret, när det föll av, drog med sig den inre bogrampen och att det visas av att ramplås och rampkrokar släts upp.

Kritiker som studerat offentligt tillgängliga videokopior från 1994 hävdar att ramplåsen fortfarande är i huvudsak intakta och babords rampkrok oskadad och att rampen inte kan ha öppnats på det sätt som haverirapporten hävdar.

Låt välrenommerad internationell expertis granska filmmaterialet för att konstatera om ramplåsen slitits upp eller vad som annars kan ha hänt. Ge den tillgång till master:filmerna.

3) Haverikommissionen hävdar att bogvisiret på grund av otillräckliga låsanordningar slogs av efter att ha träffats av några mycket stora vågor.

Kritiker hävdar att bogvisiret sannolikt sprängdes av. Den finska polisen tog färg:prover från visiret för att genom kromatografi undersöka om det fanns spår av spräng:ämnen. Visiret hade dock legat på havsbotten i sju veckor. Sedan TWA-800-olyckan är det känt att sådana undersökningar inte ger något resultat om föremålet legat i vatten ens en vecka. Däremot skulle en metallurgisk analys av stålets molekylära struktur med ny teknik som inte användes 1994 kunna visa om visiret utsatts för extrem hetta eller tryck:våg.

Låt välrenommerad internationell expertis utan anknytning till något av de länder som varit eller är inblandade i olyckan undersöka några delar av visiret för att fastställa om en explosion inträffat.

4) Haverikommissionen hävdar i slutrapporten att den inte upptäckt några yttre skador på Estonias skrov - annat än i bogen - och att det inte varit möjligt att undersöka rampen inifrån bildäck.

Kritiker hävdar att man i de offentliga videofilmerna från Sjöfartverkets dykningar i december 1994 (filmerna B40b och B40c) ser dykare i färd med att undersöka rampen inifrån bildäck och att till och med den robotstyrda kameran är inne där. De hävdar vidare att kameran inte tar sig in på bildäck via rampen, som bara har en 60-80 cm glipa upptill, utan genom ett stort hål på fartygets styrbordssida, beläget helt nära botten.

Låt välrenommerad internationell expertis granska filmmaterialet för att konstatera om ett sådant hål existerar eller inte. Eftersom det förefaller ostridigt att Sjöfartsverkets dykare var inne på bildäck bör det vara möjligt att utan att blanda in internationell expertis kräva att Sjöfartsverket offentligen publicerar det arbete som utfördes inne på bildäck.

Genom dessa fyra förhållandevis enkla kontroller är det möjligt att endera i huvudsak bekräfta eller falsificera haverikommissionens centrala slutsatser och påståenden. Därmed faller samtliga spekulationer och konspirationsteorier och en öppen och fri debatt kan föras om de brister och tillkortakommanden som naturligtvis kan finnas i varje utredning. Därmed återupprättas ett skadat förtroende hos såväl allmänhet som överlevande och anhöriga till Estonias offer.

Skulle, mot förmodan, någon eller några av haverikommissionens slutsatser bevisligen vara felaktiga så blir det möjligt att begränsa undersökningen till just dessa, utan att riva upp de överenskommelser som redan träffats. Att anlita välrenommerad internationell expertis är ett konstruktivt sätt att hantera de låsningar som den inflammerade diskussionen skapat.

En haveriutredning rör den framtida säkerheten. Olyckor inträffar och det är viktigt att dra de rätta slutsatserna av dem. Genom att haverikommissionen var internationell kom dess arbete att präglas av sekretess och när rapporten slutligen lades efter 38 månader blev det i form av en dom. Det hölls ingen sjöförklaring, intresserade parter tilläts aldrig att lägga sina synpunkter. Den växande misstron kan i mycket förklaras av detta tillvägagångssätt.

Det rör sig trots allt om en civil fartygskatastrof och de drabbade har rätt att kräva full öppenhet. Riksdagen bör därför göra skillnad på de utredningstekniska och de moraliska aspekterna på Estonia. Gravfriden får inte användas för att blockera ett uttömmande och slutgiltigt svar på frågan varför Estonia förläste.

Stockholm den 5 oktober 2000